

Leraren ontwikkelen 'Gedragswaaier'

Eerste hulp bij lastig gedrag

Wat doe je als leraar met een kind dat ongewenst gedrag vertoont? Dat zoek je op in de nieuwe 'Gedragswaaier'. De waaier is ontwikkeld voor en door leerkrachten.

Tekst Rob Voorwinden Beeld Joost Grol

n enkele
erling is
l' druk of
gressief.
t de hele
week

Hij heeft ze zelf ook in zijn klas: drukke kinderen, dromerige kinderen, faalangstige kinderen en bijvoorbeeld onderpresterende kinderen. En Ronald Wiedemeyer heeft er wat mee, met die leerlingen. "Ze liggen mij goed. Dus wilde ik me meer in hun gedragsproblemen gaan verdiepen."

Die kans kwam toen de directeur van zijn school, de Boomhut in Arnhem, een lijst met nieuwe functies in de koffiekamer hing. Door de functiemix – een operatie waarbij leraren in salaris kunnen doorgroeien door zich te specialiseren – was er een gedragsspecialist nodig. De leraar in kwestie zou er een opleiding voor moeten volgen. "Ik wist meteen: dit wil ik gaan doen."

Aan het eind van die tweejarige post-hbo-opleiding tot gedragsspecialist moest Wiedemeyer samen met twee collega's een 'innovatief en interactief' afstudeerproject maken, waar andere leraren iets aan zouden hebben. Eerste reactie: "Oei, wat nu?" Maar al snel kwam er een idee bovendien: "We wilden de kennis die wij in de tweejarige opleiding hebben opgedaan, ontsluiten voor andere leerkrachten." En zo ontstond de 'Gedragswaaier'.

Stempels

De eerste stap bij gedragsproblemen is om te bepalen welk type gedrag het kind vertoont. Soms is dat vrij duidelijk, zoals 'het drukke kind' en 'het dromerige kind'. Maar het gedrag van een 'faalangstig kind' kan sterk lijken op dat

van een 'sociaal teruggetrokken kind'. En het 'cognitief sterke kind dat onvoldoende presteert' is altijd lastig te herkennen. Zeker als het een meisje is. Wiedemeyer: "Die zijn dan heel lief en rustig. Daar merk je niets aan." De Gedragswaaier geeft tips om alle typen gedragingen uit elkaar te houden.

De waaier gaat nadrukkelijk niet uit van stempels als 'add', 'pdd-nos' of 'adhd'. "Ik heb in mijn eigen klas af en toe ook een dromerige leerling, maar dat betekent nog niet dat die leerling add heeft." En een kind dat de omgangsvormen met anderen niet snapt, heeft niet per definitie autisme. "Bovendien: stel dat die kinderen wél add of autisme zouden hebben, dan is dat alleen maar een stempel. Je wilt nog steeds het gedrag proberen te veranderen. Dan kun je die stempels net zo goed overslaan."

Wanneer je het type gedrag van een leerling in kaart hebt gebracht, houd je als leerkracht een week lang een observatieformulier bij. Daarop breng je in kaart onder welke omstandigheden de betreffende leerling het probleemgedrag ver-

toont. Wiedemeyer: "Ik had zelf een jongetje in mijn klas dat heel druk was, maar vooral tijdens de instructie en het zelfstandig werken. Bij de creatieve vakken had ik er geen kind aan. Geen enkele leerling is 'altijd' druk of agressief. Niet de hele week lang."

Stickersysteem

Als het observatieformulier duidelijk heeft gemaakt wanneer er onder welke omstandigheden moet worden ingegrepen, geeft de waaier suggesties, tips en werkbladen. Bijvoorbeeld een stickersysteem om een druk kind meer gestructureerd te laten werken. "En bij een boos en agressief kind zou het kunnen helpen om met de hele klas een 'complimentenspel' te doen, waarbij dan duidelijk wordt dat hij best geaccepteerd wordt in de groep." Niet elke aanpak werkt bij elk kind, waarschuwt Wiedemeyer. "Zelf gaf ik een leerling die veel met zijn handen zat te friemelen bijvoorbeeld een Tangle - een speeltje om zijn handen bezig te houden. Maar daar werd hij alleen maar meer door afgeleid. Dan moet je dus een andere aan-

pak kiezen, er staan er genoeg in de waaier. Want niemand is hetzelfde, en gelukkig maar."

De waaier maakt ook duidelijk dat het probleemgedrag van een leerling vaak een keerzijde heeft, waar je als leraar gebruik van kunt maken. "Een kind 'dat de wereld om zich heen niet begrijpt' - een van de categorieën van onze waaier - is vaak wel stabiel en heeft een eigen mening. Dat is positief. En een druk en agressief kind durft veel, dus die kun je bij de gymles lekker laten razen."

Wiedemeyer hoopt dat de Gedragswaaier veel collega's in het basisonderwijs verder kan helpen met hun leerlingen. En hij gebruikt hem zelf ook nog. "Ik heb ook wel eens een leerling in mijn klas van wie ik denk: hoe zou ik dat gedrag nu eens gaan aanpakken? Dan kijk ik even wat we daar ook alweer over hadden opgeschreven. Best handig toch, als alles in één waaier bij elkaar staat?" ■

De Gedragswaaier is ontwikkeld door Ronald Wiedemeyer, Margreet Smit en Stephanie de Kroon. www.gedragswaaier.nl

Ronald Wiedemeyer: "Ik heb in mijn eigen klas af en toe ook een dromerige leerling, maar dat betekent nog niet dat die leerling add heeft."